

Η τυραννία των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Description

Μαρία Δεμερτζή*

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αποκτά νομιμότητα ως θεσμικό όργανο μέσα από τις Συνθήκες που υπογράφουν οι χώρες, δηλ. τις συμφωνίες που κάνουν προκειμένου να εκτελέσουν ορισμένα καθήκοντα από κοινού. Δεδομένου ότι οι συμφωνίες αυτές έγιναν προ πολλού, δικαιολογείται απόλυτα να αναρωτηθούμε εάν εξακολουθούν αυτές να είναι κατάλληλες για τον σκοπό για τον οποίο προορίζονται ή πρέπει να τροποποιηθούν.

Ωστόσο, σχεδόν όλες οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουμε στο παρόν ή στο μέλλον γίνονται με την προϋπόθεση ότι δεν χρειάζεται καμία αλλαγή των Συνθηκών που ισχύουν. Η τελευταία ομιλία της Προέδρου φον ντερ Λάιεν (State of the Union) δυστυχώς δεν αποτελεί εξαίρεση. Κι αυτό γιατί στέκεται εμπόδιο η αναγκαστική επικύρωση από όλα τα εθνικά κοινοβούλια, η οποία είναι μακροβόρα κι ολοένα και πιο δύσκολη.

Εδώ βρίσκεται μια δυσάρεστη ασυνέπεια. Αυτοί που υποστηρίζουν το επείγον καθήκον μας να δράσουμε κατά της κλιματικής αλλαγής, είναι οι ίδιοι που μας λένε ότι ό, τι κάνουμε για να την αντιμετωπίσουμε, πρέπει να γίνει με τις αντιλήψεις και όργανα του παρελθόντος. Η ΕΕ μοιάζει με τον Ίκαρο που επιχειρεί να πετάξει για δεύτερη φορά με τα κέρνα φτερά του, αυτή την φορά όχι τόσο κοντά στον ήλιο, ξεχνώντας όμως πως ο πλανήτης βράζει!

Η κλιματική αλλαγή είναι το πιο επικείμενο πρόβλημα, αλλά δεν είναι το μόνο. Ένας όλο

και περισσότερο ψηφιοποιημένος κόσμος συνδέει κάθε γωνιά του κόσμου, εκθέτοντας τους πάντες στους κινδύνους των ακυβέρνητων δικτύων. Η μετατόπιση των παγκόσμιων δυνάμεων, από τη Δύση στην Ανατολή, θέτει υπό αμφισβήτηση τον τρόπο με τον οποίο συνεργάζονται οι οικονομίες μας και τους κανόνες βάσει των οποίων το κάνουν. Και το χειρότερο, μετά από πάνω από 70 χρόνια παγκόσμιας ειρήνης (δυστυχώς όμως όχι παντού), η απειλή μιας παγκόσμιας σύγκρουσης είναι και πάλι εμφανής.

Από το να έχει μια Συνθήκη που της παρέχει νομιμότητα, η ΕΕ οδεύει στο να έχει έναν ζουρλομανδύα που απειλεί να την πνίξει. Ο John F. Kennedy είπε κάποτε ότι «... *Εκείνοι που κάνουν την ειρηνική επανάσταση αδύνατη, θα κάνουν τη βίαιη επανάσταση αναπόφευκτη.*» Μπορεί άραγε η ΕΕ να υποκινήσει μια ειρηνική επανάσταση για να προσαρμόσει τον τρόπο που οργανώνεται προκειμένου να αποφύγει πιθανή κατάρρευση;

Αυτό δεν σημαίνει ότι η επανεξέταση διεθνών Συμφωνιών είναι εύκολη ή χωρίς ρίσκα. Ανοίγοντας την συζήτηση για αλλαγή Συνθήκης, ρισκάρουμε να ανοίξουμε τον ασκό του Αιόλου, όπου το κάθε ένα από τα 27 κυρίαρχα έθνη θα επιλέγει α λα καρτ, μόνο αυτά που επιθυμεί. Παρόλα αυτά πρέπει να αναγνωρίσουμε πως υπάρχει ένα σημείο καμπής, πέρα από το οποίο ο κίνδυνος αδράνειας είναι ο μεγαλύτερος κίνδυνος από όλους. Ή ίσως ακόμα χειρότερα, μικρές αλλαγές εντός των ορίων των Συνθηκών, και δεν αντιμετωπίζουν τις μεγάλες προκλήσεις που βρίσκονται μπροστά μας, αλλά και μας παρέχουν μια αίσθηση ψευδούς ασφάλειας.

Προκειμένου η ΕΕ να έχει ουσιαστικό λόγο στην παγκόσμια σκηνή που θα της επιτρέψει να προστατεύει την ευημερία της, χρειάζεται δύο πράγματα: να μεγαλώσει σε μέγεθος προκειμένου να μπορεί να προστατεύει την ασφάλειά της και να υπερασπίζεται την οικονομία της, καθώς και να έχει πρόσβαση σε πόρους για να επενδύσει στο μέλλον της.

Τα τρία συστατικά στοιχεία για να γίνει αυτό είναι 1) η διεύρυνση, 2) οι κοινοί δημοσιονομικοί πόροι για τη χρηματοδότηση των ευρωπαϊκών δημόσιων αγαθών και 3) εύρεση τρόπου χρήσης των ιδιωτικών αποταμιεύσεων των Ευρωπαίων, έτσι ώστε οι κεφαλαιαγορές να χρηματοδοτούν τις πολλαπλές μεταβάσεις που διέρχονται οι κοινωνίες μας. Και τα τρία αυτά στοιχεία χρειάζονται αλλαγές στη Συνθήκη. Η διεύρυνση απαιτεί σοβαρή επανεξέταση της δομής διακυβέρνησης της ΕΕ ή/και των ταχυτήτων Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Οι κοινοί δημοσιονομικοί πόροι απαιτούν τη δημιουργία ενός συστήματος δημοσιονομικών μεταβιβάσεων και, ως εκ τούτου, την αρμοδιότητα φορολογίας και δαπανών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Η διοχέτευση ιδιωτικών αποταμιεύσεων στις κεφαλαιαγορές απαιτεί την ύπαρξη κλίμακας, δηλαδή μεγάλης αγοράς, η οποία δεν θα συμβεί χωρίς να υπάρχει άγκυρα με τη μορφή ενός κοινού

ευρωπαϊκού ασφαλούς περιουσιακού στοιχείου.

Η πρόσφατη ομιλία της Προέδρου φον ντερ Λάιεν, παρά την απαρίθμηση όλων των βημάτων προς καλή κατεύθυνση που επιτεύχθηκαν τα τελευταία 4 παραγμένα χρόνια, δεν αναγνώρισε την επείγουσα ανάγκη για μεταρρύθμιση. Φυσικά, δεν είναι καθήκον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αποφασίσει ποιο θα πρέπει να είναι το όραμα των 27 χωρών. Αυτό είναι πάντα δικό τους προνόμιο. Αλλά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι η μόνη που μπορεί να μιλήσει εξ ονόματος της Ένωσης των 27, και αυτό που χρειαζόμαστε είναι τόλμη. Το εάν οι τωρινές Συνθήκες εξυπηρετούν καλά τις ανάγκες της ΕΕ παραμένει ένα ερώτημα αναπάντητο.

* Η Μαρία Δεμερτζή είναι Ανώτερη Ερευνήτρια στο Bruegel, ερευνητικό ινστιτούτο στις Βρυξέλλες, και καθηγήτρια οικονομικής πολιτικής στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο. Αυτό το κείμενο δημοσιεύτηκε σε αγγλική έκδοση από το Bruegel και στο Blog της Εταιρείας Κυπριακών Οικονομικών Μελετών.